

Metodologija za izvajanje analiz za spremljanje obveznih kazalnikov za potrebe priprave in spremljanja učinkov Občinskih celostnih prometnih strategij ter način poročanja

Vsebina

Uvod	2
Obvezni kazalniki učinkov OCPS	2
Analize za spremljanje obveznih kazalnikov	2
Enotna metodologija za izvajanje analiz za spremljanje obveznih kazalnikov OCPS	3
1. Metodologija za izvedbo kordonskega štetja prometa	3
2. Metodologija za izvedbo anket o poteh učencev v osnovno šolo	5
3. Metodologija za izvedbo anket o poteh na delo v večje zaposlovalce v občini.....	6
Poročanje o rezultatih spremljanja obveznih kazalnikov OCPS.....	7

Uvod

Za potrebe priprave in spremljanja učinkov občinskih celostnih prometnih strategij (v nadaljevanju OCPS) je ministrstvo, pristojno za celostno prometno načrtovanje, predpisalo pet obveznih kazalnikov. Zaradi zagotavljanja primerljivosti podatkov med občinami je opredeljena enotna metodologija za izvajanje analiz, ki omogočajo spremljanje kazalnikov, s prilogami (obrazci za izvajanje analiz in za poročanje).

Obvezni kazalniki učinkov OCPS

1. Deleži in obseg uporabe prometnih načinov na glavnih prometnicah v občini.
2. Deleži uporabe potovalnih načinov pri poteh v šolo.
3. Delež otrok, ki v šolo prihajajo brez spremstva odraslih.
4. Deleži uporabe potovalnih načinov pri poteh na delo.
5. Dolžine poti na delo.

Analize za spremljanje obveznih kazalnikov

Spremljanje kazalnikov temelji na uporabi treh analiz, ki jih bodo vse občine redno izvajale po enotni metodologiji. Obseg predpisanih analiz se razlikuje glede na velikost občine, pri čemer so razmejitve opredeljene na podlagi števila prebivalcev v posamezni občini. Razredi občin so naslednji: občine nad 100.000 prebivalcev, občine od 16.000 do 100.000 prebivalcev, občine od 6.000 do 16.000 prebivalcev in občine do 6.000 prebivalcev.

Analiza 1: Kordonsko štetje prometa – izvaja se na izbranih točkah v občini, vse na glavnih prometnicah skozi središče. Število števnih mest je določeno z minimalnimi standardi za izdelavo OCPS. Analiza zagotavlja podatke za obvezen kazalnik 1 - *Deleži in obseg uporabe prometnih načinov na glavnih prometnicah v občini*.

Analiza 2: Anketa o poteh v šolo učencev 3., 5. in 7. razreda OŠ – izvaja se na izbranih šolah v občini. Število osnovnih šol je določeno z minimalnimi standardi za izdelavo OCPS. Analiza zagotavlja podatke za obvezen kazalnik 2 - *Deleži uporabe potovalnih načinov pri poteh v šolo* in obvezen kazalnik 3 - *Delež otrok, ki v šolo prihajajo brez spremstva odraslih*.

Analiza 3: Anketa o poteh na delo v večjem zaposlovalcu v občini – izvaja se v izbranih organizacijah v občini. Število organizacij je določeno z minimalnimi standardi za izdelavo OCPS. Analiza zagotavlja podatke za obvezen kazalnik 4 - *Deleži uporabe potovalnih načinov pri poteh na delo* in obvezen kazalnik 5 - *Dolžine poti na delo*.

Izhodiščno stanje za spremljanje kazalnikov je potrebno izmeriti v fazi analize stanja (Sklop D priprave OCPS). Analize se ponovijo enkrat letno v naslednjih sedmih letih, vsakič v istem delu leta, ob isti uri, na istih lokacijah, z uporabo enake metodologije in ob primerljivih vremenskih pogojih.

Enotna metodologija za izvajanje analiz za spremljanje obveznih kazalnikov OCPS

1. Metodologija za izvedbo kordonskega štetja prometa

Kordonsko štetje prometa je enostavna in finančno nezahtevna metoda, ki omogoča redno spremljanje obsega in strukture prometa na izbranih točkah v občinskem središču. Zaradi enostavnosti in nizkih stroškov je primerna za spremljanje stanja in učinkov OCPS ter ukrepov, ki izhajajo iz nje.

Priprave

Opredelite odgovorne sodelavce za izvedbo štetja ter obseg in vir finančnih sredstev.

Preverite razpoložljivost podatkov predhodnih štetij in ustreznost izbranih lokacij.

O štetju obvestite pristojne na občini, redarstvo in policijo.

Izberite in izobrazite izvajalce štetja ter uredite način njihovega plačila. Izvajalce izobrazite na kratki pripravi v dneh pred štejem.

Dnevi in ure štetja

Štetje se izvede v enem dnevu. Zaradi povečanega prometa okrog vikendov (ponedeljek ali petek), so najprimernejši dnevi štetja torek, sreda ali četrtek. Štetje naj se ne izvaja v času šolskih počitnic in dopustov. Idealna letna časa za izvedbo štetja sta pomlad in jesen. Pogoj je tudi suha vremenska napoved, ki omogoča uporabo vseh potovalnih načinov. Štetje se vsako leto izvede v istem delu leta.

Zanima vas konični promet, zato štejte v naslednjih terminih:

- Jutranja konica 6.30 – 8.30
- Popoldanska konica 14.30 -16.30

Termin štetja lahko prilagodite posebnostim v kraju (če se npr. prične z delom v večjem zaposlovalcu ob 6.00, pričnite s štetjem v jutranji konici ob 5.30; če se prične popoldanska izmena ob 14.00, pričnite v popoldanski konici šteti ob 13.30; temu primerno prilagodite tudi čas zaključka štetja).

Lokacije števnih mest

V manjših občinah izberite eno lokacijo, v večjih občinah pa najmanj tri lokacije. Izberite lokacije števnih mest, kjer pričakujete zgoščene prometne tokove znotraj mesta oziroma naselja. Ker vas pri štetju zanima predvsem lokalni promet, se izogibajte števnih mest s prevladujočim tranzitnim prometom skozi naselje. Najustreznejše so lokacije na povezavah med mestnimi deli ali na vpadnicah v mesta. Pomembno je, da se na lokacijah števnih mest promet združi na eni prometnici in so na njej prisotni vsi prometni načini - npr. mostovi za mešan promet, podvozi pod železnico in podobno. Če vzporedno z glavno prometnico poteka promet pešcev in kolesarjev na ločeni infrastrukturi (npr. na brvi ali obvozu za pešce in kolesarje), v štetje na tej lokaciji vključite tudi ta promet.

Izvedba

a) V večjih občinah

Za štetje prometa na koridorjih za mešan promet potrebujete za vsako smer dva izvajalca (skupaj štirje izvajalci na števno mesto). Na brveh za pešce in kolesarje zadošča en izvajalec za vsako smer (skupaj dva izvajalca na števno mesto).

b) V manjših občinah

Dve osebi štejeta osebne avtomobile (vsaka v svojo smer) in število potnikov v njih. Tretja oseba šteje ostala vozila in pešce v obe smeri (skupaj trije izvajalci na števno mesto).

Postavitev izvajalcev štetja

Pomembna je tudi mikrolokacija pozicije izvajalcev na števnih mestih:

- potrebujejo pregled nad vsemi udeleženci v prometu v eni smeri,
- lokacija mora biti varna, ustrezno odmaknjena od roba vozišča,
- izvajalci ne smejo ovirati pešcev in kolesarjev.

Način štetja

Šteje se v 10-minutnih intervalih in beleži v predhodno pripravljen obrazec (Obrazec 1 v prilogah). List se zamenja vsakih 10 minut. Skupno poročilo se sestavi v dneh po štetju.

Vsak par izvajalcev šteje ves promet v eni smeri - pešce in kolesarje se spremlja na obeh straneh ceste v isti smeri poti (pešci hodijo v obe smeri na obeh straneh ceste, enako velja za kolesarje, ki se vozijo v nasprotno smer – so v prekršku, vendar jih vseeno štejemo).

Da med štetjem ne bo potrebno gledati na uro, je priporočljiva uporaba intervalnega odštevalnika na telefonu. Za android priporočamo uporabo aplikacije Interval timer HIIT Training ([povezava](#)) ali podobne, »exercise time« se nastavi na 10 minut, prav tako »break time«. Število intervalov je 12. Povezava na [Google Play](#).

Oprema izvajalcev štetja

- telefon, ura ali štoparica za merjenje/spremljanje 10-minutnih intervalov,
- natisnjeni obrazci in pisalo,
- trda podloga za pisanje,
- zložljiv stol (po želji),
- odsevni brezrokavnik.

Označevanje obrazcev (Obrazec 1)

Zaradi velikega števila obrazcev je potrebna njihova jasna predhodna in sprotna označitev po naslednjih vsebinah: lokacija, smer štetja, ime in priimek izvajalca, konična ura štetja, interval, vreme, druga opažanja (izredni dogodki).

Kategorije štetja

- pešec – tudi uporabnik skiroja, rolerjev, rolke, invalid na vozičku, otrok v otroškem vozičku – štejejo se vse osebe, tudi otroci v vozičkih,
- kolesar – tudi e-kolesa in e-skiroji; štejejo se vse osebe, tudi npr. otroci v kolesarskih sedežih,
- motorist – moped, motor, skuter, motocikel – štejejo se vse osebe na vozilu,
- osebni avto (štejejo se vse osebe v avtomobilu),
- potniški kombi (štejejo se vse osebe v kombiju),
- javni prevoz - mestni ali medkrajevni avtobus,
- javni prevoz – vlak,
- šolski avtobus,
- delavski avtobus,
- turistični avtobus in občasni prevoz,
- lažja tovorna vozila in kombiji (dve osi),
- težja tovorna vozila (tri osi ali več),
- kmetijska mehanizacija.

Predvideni izzivi in predlagane rešitve:

- v primeru zatemnjenih šip se tak avto označi in naknadno prenese povprečno vrednost ostalih vozil iste kategorije;
- avtobusi (mestni, medkrajevni) in vlak – predhodno vzpostavite kontakt s prevozniki in glavno avtobusno / železniško postajo ter preverite možnosti pridobivanja podatkov o številu potnikov (npr. naknadno iz sistema, potnike preštejejo vozniki avtobusov / sprevodniki).

Poročanje

Izvajalci oddajo poročilo v obrazcu (Obrazec 2) ter zbrane podatke v xls obrazcu, izdelanem na podlagi Preglednice 1 v Obrazcu 2. Oddajo tudi vse izpolnjene obrazce štetja (Obrazec 1).

Priloge:

- Obrazec 1: Kordonsko štetje prometa (tabela za vpisovanje podatkov na terenu)
- Obrazec 2: Poročilo o izvedbi kordonskega štetja prometa

2. Metodologija za izvedbo anket o poteh učencev v osnovno šolo

Anketa o poteh učencev v osnovno šolo je še ena izmed enostavnih in stroškovno nezahtevnih metod, s katero spremljamo potovalne navade ene najbolj ranljivih skupin udeležencev v prometu – osnovnošolcev. Njihove potovalne navade posredno odražajo stanje prometa v občini in učinke ukrepov OCPS.

Priprave

Opreделите odgovorne sodelavce za izvedbo ankete ter obseg in vir finančnih sredstev.

Preverite razpoložljivost podatkov predhodnih anket in ustreznost izbranih šol.

Prvo informacijo o izvedbi anket in njenem namenu na šolo/šole sporočite z občine in jih zaprosite za sodelovanje. Pred začetkom ankete vodstvu vsake šole razložite namen in predstavite potek zbiranja podatkov.

Izberite in izobrazite izvajalce ankete ter uredite način njihovega plačila. Izobrazite jih na kratki pripravi v dneh pred izvedbo ankete.

Dnevi anketiranja

Anketiranje se izvede v enem dnevu. Anketa naj se izvaja v petek, če se bo izvedla že v četrtek, naj učenci povedo, na kakšen način bodo predvidoma prišli v šolo naslednji dan. Anketiranje izvedite v istem tednu na vseh izbranih šolah.

Sneg, dolgo deževje ali vročina lahko vplivajo na rezultate ankete, zato je v takšnih razmerah ne izvedemo.

Ponovitev ankete v naslednjih letih se opravi v istem mesecu in podobnih vremenskih razmerah, kot je bila izvedena prva anketa. Najprimernejši so jesenski in spomladanski meseci.

Izbor šol in razredov

Za izvedbo ankete izberite vsaj eno osnovno šolo v manjših občinah in vsaj tri osnovne šole v večjih občinah. V anketo vključite po eno paralelko učencev 3., 5. in 7. razreda. Pred izbiro paralelke preverite, ali na šoli obstajajo razredi, v katerih se velik del otrok organizirano vozi iz drugih krajev – takim razredom se, če je to mogoče, izognite.

Izvedba

Podatke o poteh učencev pridobite z anketiranjem učencev v razredih. Anketiranje poteka na podlagi vnaprej pripravljenega obrazca (Obrazec 3 v prilogah). Za vsak razred izpolnite po en obrazec 3. Ankete naj izvaja zunanji izvajalec – usposobljen anketar. Podatke pridobite s postavljanjem vprašanj in dvigom rok. Po vsakem zastavljenem vprašanju preštejete število učencev z dvignjenimi rokami in številke sproti vpisujete v tabelo Obrazca 3. V anketi so zastavljena vprašanja o potovalnih načinih, ki jih učenci uporabljajo za poti v šolo v tednu, v katerem se izvaja anketa.

Sproti preverjajte, ali je seštevek po dnevih enak številu učencev v razredu in ali je morda kdo od učencev odsoten.

Za potovalni način upoštevajte tistega, ki je bil uporabljen za večji del poti (če so učenci od avtobusnega postajališča do šole šli peš, se kot potovalni način upošteva avtobus, če so večji del poti opravili z avtomobilom, se upošteva avtomobil).

Priloge:

- Obrazec 3: Prihodi učencev v šolo v času izvajanja ankete (tabela za vpisovanje podatkov na terenu)
- Obrazec 4: Poročilo o rezultatih ankete o poteh učencev v osnovno šolo

3. Metodologija za izvedbo anket o poteh na delo v večje zaposlovalce v občini

Anketa o poteh na delo v večjih zaposlovalcih omogoča vpogled v potovalne navade delovno aktivnega prebivalstva v občini. Tudi ta metoda je enostavna, stroškovno nezahtevna in omogoča vsakoletno ponavljanje.

Priprave

Opredelite odgovorne sodelavce za izvedbo ankete ter obseg in vir finančnih sredstev.

Preverite razpoložljivost podatkov predhodnih anket in ustreznost izbranih zaposlovalcev.

Za izvedbo ankete izberite večje zaposlovalce – najmanj enega v manjših občinah in najmanj tri v večjih občinah.

Prvo informacijo o izvedbi ankete in njenem namenu zaposlovalcu sporočite z občine in ga zaprosite za sodelovanje. Pristopite do vodstva in ga podrobneje seznanim z namenom ankete ter potekom njene izvedbe.

Izberite in izobrazite izvajalce ankete ter uredite način njihovega plačila.

Dnevi anketiranja

Sneg, dolgo deževje ali vročina lahko vplivajo na rezultate ankete, zato je v takšnih razmerah ne izvajajte.

Ponovitev ankete v naslednjih letih se opravi v istem mesecu in podobnih vremenskih razmerah, kot je bila izvedena prva anketa. Najprimernejši so jesenski in spomladanski meseci.

Izvedba

Da bi bolje razumeli, kakšne so potovalne navade zaposlenih, uporabite anketo o potovalnih navadah (Obrazec 5 v prilogah). Ključno je, da tehnike anketiranja prilagodite vprašanim in tipu dela, ki ga opravljajo. Za proizvodne delavce, ki nimajo dostopa do računalnika, tako izberite klasične papirne ankete ali metodo dviganja rok. Medtem ko za tiste, ki opravljajo večinoma pisarniška dela, uporabite spletno anketiranje. Poskrbite, da bo anketa zagotavljala anonimnost sodelujočih.

Vodstvo naj v internih glasilih, na spletnih portalih ali kako drugače zaposlenim predstavi namen anketiranja zaposlenih in jih povabi k izpolnjevanju ankete. Prav vodstvo lahko odločilno pripomore k boljšemu odzivu. Pomembno je namreč, da anketo izpolni čim več zaposlenih. V uvodu najprej predstavite ozadje ankete, opišite, koliko časa bo trajalo izpolnjevanje, ter pojasnite anonimnost posredovanih podatkov.

Odziv na izpolnjevanje anket bo boljši, če boste ob tem izžrebali tudi praktične nagrade, ki jih bodo prejeli sodelujoči. Nagrade naj spodbujajo uporabo javnega potniškega prometa, kolesarjenja in hoje. Tak primer so brezplačne tedenske vozovnice za javni potniški promet, lučke za kolo, dežniki in podobno. Pri tem izberite takšno tehnično rešitev, ki bo kljub anonimnosti omogočila nagrajevanje sodelujočih.

Priloge:

- Obrazec 5: Anketa o potovalnih navadah zaposlenih (vprašalnik za zaposlene)
- Obrazec 6: Poročilo o rezultatih ankete o poteh na delo

Poročanje o rezultatih spremljanja obveznih kazalnikov OCPS

Poročilo o rezultatih spremljanja obveznih kazalnikov OCPS je potrebno posredovati na Ministrstvo za okolje, podnebje in energijo in sicer v obliki vnosa podatkov iz Obrazca 7 v prilogah. Slednje se vnese v obrazec v aplikaciji na SPTM. Skladno z zahtevami aplikacije se po potrebi odda tudi druge datoteke.

Poročanje poteka vsako leto in sicer se prvič posreduje podatke o izhodiščnem stanju v fazi priprave OCPS po analizi stanja. Zatem se vsako leto naslednjih 7 let posreduje podatke za pet obveznih kazalnikov, ki so bili pridobljeni z uporabo enotne metodologije za izvajanje analiz za spremljanje obveznih kazalnikov OCPS ter v enakem časovnem obdobju in na enak način kot za izhodiščno stanje.

Priloga:

- Obrazec 7: Poročilo o rezultatih spremljanja obveznih kazalnikov OCPS